

KREIPIMASIS

Lietuvos Respublikos Vyriausybei
Lietuvos Respublikos Seimo Kaimo reikalų komitetui
Lietuvos Respublikos Seimo Aplinkos apsaugos komitetui
Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai
Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai

DĖL NACIONALINIO GAMTOS ATKŪRIMO PLANO RENGIMO, JO FINANSAVIMO IR PRASMINGO ŪKININKŲ, MIŠKO IR ŽEMĖS SAVININKŲ DALYVAVIMO UŽTIKRINIMO

2026 m. balandžio 30 d.

Mes, žemiau išvardintos žemdirbius, ūkininkus, miškininkus, miško ir žemės savininkus bei medžiotojus atstovaujančios organizacijos, kreipiamės į Lietuvos Respublikos Vyriausybę, Lietuvos Respublikos Seimo Kaimo reikalų ir Aplinkos apsaugos komitetus, Lietuvos Respublikos aplinkos ministeriją ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministeriją dėl Nacionalinio gamtos atkūrimo plano rengimo proceso.

Šis klausimas nebegali būti vertinamas kaip siauras techninis ar vienos ministerijos vidaus planavimo reikalas. Nacionalinis gamtos atkūrimo planas lems, kokios veiklos, kokiose teritorijose, kokiu mastu, kokiais terminais ir kokių subjektų sąskaita bus įgyvendinami Reglamento (ES) 2024/1991 tikslai Lietuvoje. Tai tiesiogiai susiję su žemės naudojimu, ūkininkavimo sąlygomis, miškų tvarkymu, investicijų saugumu, veiklos tęstinumu ir nuosavybės teisių praktiniu įgyvendinimu. Todėl už šio proceso teisėtumą, skaidrumą ir socialinį teisingumą atsako ne viena institucija, o visa valstybės valdymo grandinė – Vyriausybė, atsakingos ministerijos ir parlamentinę kontrolę vykdančios Seimo komitetai.

Reglamentas (ES) 2024/1991 aiškiai nustato, kad nacionalinis atkūrimo planas turi būti rengiamas **atvirai, skaidriai, įtraukiai ir veiksmingai**, o visuomenei, įskaitant visus susijusius suinteresuotuosius subjektus, turi būti suteiktos **ankstyvos ir veiksmingos galimybės** dalyvauti jį rengiant. Europos Komisijos DG ENV FAQ papildomai nurodo, kad vienas iš privalomų Reglamento įgyvendinimo dokumentų yra Gamtos atkūrimo finansavimo ataskaita (*angl. „Nature restoration financing report“*), numatytas pagal 21 straipsnio 7 dalį, kurio teisinė forma – EK ataskaita (*angl. Commission Report*), o terminas – 2025 m. rugpjūčio 19 d.

Aplinkos ministerija viešai skelbia, kad Lietuvoje Nacionalinio gamtos atkūrimo plano (*toliau - NAP*) rengimas vyksta, kad suinteresuotosios šalys kviečiamos registruotis į Gamtos atkūrimo darbo grupę, kad diskusijos vyksta penkiuose pogrupiuose, įskaitant Sausumos buveinių, žemės ūkio ir miškų pogrupį, o viešųjų konsultacijų plane NAP nurodytas kaip procesas, vykstantis visus metus. Ministerijos pačios viešai paskelbtoje medžiagoje taip pat nurodyta, kad NAP turinyje turi būti nurodomi finansiniai ištekliai, užtikrinamas **suinteresuotų šalių įtraukimas ir dalyvavimas ankstyvame etape**, tačiau kartu pabrėžiama, kad **atkūrimo darbai turi prasidėti jau dabar ir nelaukti, kol įsigalios NAP**.

Būtent čia ir kyla esminė problema. Iki šiol iš viešai prieinamos informacijos nėra aišku, iš kokių konkrečių lėšų Lietuvoje bus finansuojamos Nacionaliniame gamtos atkūrimo plane numatytos veiklos ir priemonės, kokia apimtimi jos bus dengiamos ES lėšomis, valstybės biudžeto asignavimais ar kitais viešaisiais šaltiniais, kokie konkretūs finansiniai instrumentai bus naudojami, taip pat koku teisiniu ir finansiniu pagrindu bus kompensuojami ūkininkų, miškininkų, miško ir žemės savininkų bei medžiotojų patiriami nuostoliai. Taip pat viešai nepaaiškinama, kaip Lietuvos institucijos remiasi pagal Reglamento 21 straipsnio 7 dalį numatytu Komisijos finansavimo dokumentu ir kaip jo išvados yra (bus?) perkeltamos į nacionalinį planavimą. Peržiūrėtuose oficialiuose Europos Komisijos ir EK Aplinkos generalinio direktorato (DG ENV) šaltiniuose matyti šio dokumento pavadinimas, teisinė forma, terminas ir jo aptarimas, tačiau nepavyko nustatyti viešai aiškiai pateikto atskiro dokumento, kuris praktiniam nacionaliniam planavimui atsakytų į pagrindinius finansavimo klausimus.

Tokia padėtis yra netinkama. Negali būti planuojamos priemonės, teritorijos, veiklos pakeitimai ar faktiniai naudojimo ribojimai, kai iš anksto nėra aišku, kas už tai mokės. Negali būti kuriamas planas, kuriame atsakomybė už viešojo intereso tikslus būtų iš anksto nekonkretizuotai perkeliama privatiems asmenims.

Negali būti toleruojama praktika, kai procesas juda į priekį, susitikimai vyksta, priemonės aptariamos, o finansavimo ir patiriamos žalos kompensavimo klausimai lieka migloti arba atidedami vėlesniam laikui.

Jeigu tokia praktika bus tęsiama, realus rezultatas bus akivaizdus: apribojimai ir įsipareigojimai atsiras anksčiau negu aiškūs finansavimo sprendimai. Tokiu atveju visa našta faktiškai guls ant ūkininkų, miško ir žemės savininkų pečių. Tai būtų ne tik politiškai nesąžininga. Tai būtų ir teisiškai ydinga.

Netinkamai organizuotas Nacionalinio gamtos atkūrimo plano rengimo procesas, kuriame nėra aiškiai apibrėžtas tam reikalingas finansavimas ir dėl gamtos atkūrimo priemonių patiriamos žalos atlyginimas, kuria nepagrįstą nepasitenkinimą ne tik nacionalinėmis institucijomis, bet ir pačia Europos Sąjungos politika. Tokia praktika iškraipo ES teisės tikslus ir perkelia politinę atsakomybę nuo sprendimus priimančių institucijų ant tiesiogiai paveiktų asmenų.

Prasmingas dalyvavimas (*angl. meaningful participation*) negali egzistuoti be tinkamo informavimo (*angl. meaningful information*). O tinkamas informavimas šiuo atveju reiškia ne bendro pobūdžio informacinius pristatymus ir įrašus, bet aiškius atsakymus į penkis klausimus: kokios priemonės planuojamos, kur jos planuojamos, kokį poveikį jos sukels, kas už jas mokės ir kaip bus kompensuojami nuostoliai. Kol šių atsakymų nėra, socialinių partnerių prasmingas dalyvavimas nėra garantuotas.

Todėl **reikalaujame**:

1. Nedelsiant viešai paskelbti Nacionalinio gamtos atkūrimo plano (NAP) finansavimo architektūrą: planuojamus finansavimo šaltinius, preliminarius finansinius poreikius, priemonių grupes, jų kaštų logiką ir atsakingas institucijas.
2. Viešai ir aiškiai nurodyti, kokios NAP priemonės galėtų sukelti tiesioginį ar netiesioginį poveikį ūkininkavimui, miškininkavimui ar žemės naudojimo sąlygoms, ir kokie kompensavimo mechanizmai tokiu atveju būtų taikomi.
3. Patvirtinti principą, kad jokie reikšmingi ūkinės veiklos apribojimai, papildomos prievolės ar nuosavybės naudojimo suvaržymai negali būti planuojami ar legitimuojami Nacionaliniame gamtos atkūrimo plane nepateikus aiškaus ex ante finansavimo ir kompensavimo modelio.
4. Viešai paaiškinti, kaip Lietuvos institucijos naudoja pagal Reglamento 21 straipsnio 7 dalį numatytą „*Nature restoration financing report*“ ir kokios šio dokumento išvados yra aktualios Lietuvos NAP rengimui. Jei tokio pagrindo nėra arba jis nėra pakankamas, tai turi būti aiškiai įvardyta.
5. Viešai paskelbti pilną Gamtos atkūrimo darbo grupės ir visų jos pogrupių sudėtį, dalyvių atstovavimo pagrindą ir paaiškinti, kaip užtikrinamas realus, o ne simbolinis žemdirbių, ūkininkų, miško ir žemės savininkų atstovavimas. AM viešojoje medžiagoje matyti registracijos kvietimas, penki pogrupiai ir pasiūlymų rinkimo forma, tačiau vien šių priemonių nepakanka įrodyti, kad dalyvavimas yra lygiavertis ir veiksmingas.
6. Viešai paskelbti ne tik susitikimų įrašus ir pristatymus, bet ir konkrečius darbinius dokumentus: preliminarius teritorinius sprendinius, kriterijus, žemėlapius, alternatyvas, planuojamų priemonių aprašus, finansines prielaidas ir poveikio vertinimus.
7. Numatyti atskirą rašytinių pastabų teikimo etapą dėl realaus NAP projekto teksto ir jo priedų, suteikiant tam pakankamą terminą. Tokiam dokumentui trumpas formalus derinimas yra nepakankamas.
8. Sukurti viešą NAP projekto teksto ir jo priedų derinimo pastabų ir atsakymų registrą, kuriame būtų aiškiai matyti visos gautos pastabos, kaip jos įvertintos ir kaip jos paveikė galutinį tekstą (arba kokiais konkrečiais argumentais remiantis buvo atmestos). Kitaip tariant, turi būti parodyta ne kad socialiniai partneriai buvo išklausti, o kad jų argumentai buvo realiai apsvarstyti.
9. Aplinkos ir Žemės ūkio ministerijoms pateikti bendrą, suderintą poziciją dėl to, kaip bus suderinti gamtos atkūrimo tikslai, žemės ūkio ir maisto gamyba, miškininkystė, medžioklė, žemės naudojimo tvarumas ir nuosavybės teisių apsauga.
10. Lietuvos Respublikos Seimo Kaimo reikalų ir Aplinkos apsaugos komitetams imtis parlamentinės kontrolės ir įvertinti, ar NAP rengimo procese iki šiol buvo ir dabar yra užtikrinamos pakankamos procedūrinės ir finansinės garantijos, ar nėra formuojamas planas, kurio įgyvendinimo rizika ir našta būtų perkelta privačioms subjektams.

Atskirai **siūlome ir prašome sušaukti viešą tarpinstitucinį susitikimą dėl Nacionalinio gamtos atkūrimo plano rengimo**, į kurį būtų oficialiai pakviestos šį kreipimąsi teikiančios organizacijos, Vyriausybės, Seimo komitetų, Aplinkos ministerijos ir Žemės ūkio ministerijos atstovai.

Prašome, kad toks susitikimas būtų surengtas **ne vėliau kaip per 20 darbo dienų** nuo šio kreipimosi gavimo dienos, o jo darbotvarkėje būtų privalomai aptarti šie klausimai:

1. Nacionalinio gamtos atkūrimo plano finansavimo šaltiniai ir finansinių poreikių mastas.
2. Nuostolių kompensavimo logika, teisinis pagrindas ir finansinis užtikrinimas.
3. Priemonių ir teritorijų parinkimo kriterijai.
4. Žemdirbių, ūkininkų, miškininkų, miško ir žemės savininkų, medžiotojų prasmingo dalyvavimo (*angl. meaningful participation*) užtikrinimo mechanizmai.
5. Reglamento 21 straipsnio 7 dalies Gamtos atkūrimo finansavimo ataskaitos (*angl. „Nature restoration financing report“*) praktinė reikšmė Lietuvai.
6. Institucinė atsakomybė už sprendimus, kurie galėtų sukelti finansinę naštą privačių žemių naudotojams ir savininkams.

Prašome į šį kreipimąsi pateikti **motyvuotą rašytinį atsakymą per 20 darbo dienų**, aiškiai ir atskirai atsakant į kiekvieną šiame rašte iškeltą klausimą ir reikalavimą.

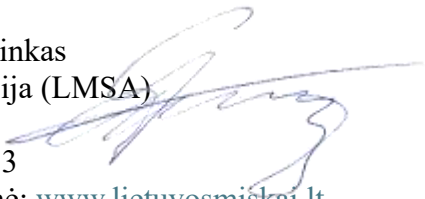
Baigdami pabrėžiame: Nacionalinio gamtos atkūrimo plano rengimo procesas negali būti laikomas tinkamu vien todėl, kad surengti formalūs susitikimai ar paskelbti įrašai. Procesas bus laikomas teisėtu ir patikimu tik tada, kai bus aiškiai parodyta, kad:

pirma, suinteresuotos grupės dalyvauja nuo pat pradžių ir prasmingai;
antra, planuojamos priemonės ir jų pasekmės yra skaidrios;
trečia, finansavimo ir kompensavimo modelis yra aiškus iš anksto;
ketvirta, valstybė nepridengia viešojo intereso tikslų įgyvendinimo privačių asmenų sąskaita.

Kol šių sąlygų nėra, tol išlieka pagrįsta rizika, kad Nacionalinis gamtos atkūrimo planas bus rengiamas nepakankamai pagrįstai, o jo įgyvendinimo našta bus nesąžiningai perkelta ūkininkams, miškininkams, miško ir žemės savininkams ir medžiotojams.

Kreipimasi palaikančių organizacijų vardu,

dr. Algis Gaižutis, LMSA Valdybos pirmininkas
Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacija (LMSA)
A. Juozapavičiaus g. 9, 09311 Vilnius
Tel. +370 5 2767590; mob. +370 687 95113
el.paštas: algis@forest.lt / interneto svetainė: www.lietuvosmiskai.lt

ORIGINALAS PAŠTU
NEBUS SIUNČIAMAS

KREIPIMASI palaikančios organizacijos:

Lietuvos miško ir žemės savininkų asociacija, pirmininkas Algis Gaižutis, el.paštas: algis@forest.lt

Lietuvos miškų ūkio rūmai, prezidentas Remigijus Bakys, el.paštas: info@miskurumai.lt

Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmai, direktorius Sigitas Dimaitis, el.paštas: s.dimaitis@zur.lt

Lietuvos šeimos ūkininkų sąjunga, pirmininkas Arūnas Svitojus, el.paštas: arunas_svitojus@yahoo.com

Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacija, prezidentas Eimantas Pranauskas el.paštas: Eimantas@lzuba.lt

Sūduvos medžiotojų sąjunga, pirmininkas Ramūnas Mažėtis, el.paštas: ramunas.mazetis@gmail.com

Kanapių augintojų, perdirbėjų ir verslo inovatorių asociacija, direktorius Rimantas Čiūtas, el.paštas: rimantas.ciutas@gmail.com

Lietuvos jaunųjų ūkininkų ir jaunimo sąjunga, pirmininkė Rūta Jurgaitė, el. paštas: administracija@jujs.lt